

Joods Erfgoedfestival

Platform JEI

15 juni 2025

Opening

Margo Weerst
Directeur-bestuurder JMW

Introductie

Daniël Metz

Projectleider Platform JEI

Platform JEI

Een landelijk platform met regionale afdelingen rondom Joods erfgoed voor mensen met een Joodse achtergrond, ter versterking van hun Joodse identiteit, waarbij tevens een bijdrage wordt geleverd aan het beheer en behoud van Joods Erfgoed in Nederland.

Landelijke spreiding met focus op de mediene

Door kennis, expertise, betrokkenheid en hun netwerk te delen, dragen de deelnemers bij aan het behoud van Joods erfgoed en geven daarmee iets terug aan de cultuur en geschiedenis van Joods Nederland.

Platform vs Netwerk

	Platform JEI	Netwerk Joods Erfgoed
Organisatie	JMW	UvA en JCK
Doelgroep	Particulieren	Erfgoedbeheerders
Joods?	Joodse achtergrond	Joods en niet-Joods
Gebied	Mediene	Mediene
Doel	Joodse identiteit versterken Meer Joodse activiteiten in de mediene Meer aandacht voor het Joods erfgoed	Ondersteunen erfgoedbeheerders Kennisuitwisseling en 'best practices'

Joods erfgoed en vrijwilligerswerk

Programma

- Introductie – Daniël Metz
  - Keynote speaker – prof. Bart Wallet
- Lunch
- Casus 1 – Synagoge Utrecht
  - Casus 2 – Stenen Archief
  - Casus 3 – Jewish Heritage Network
- Pauze
- Wandeling
- Borrel

GOOISCHE STOOMTRAM

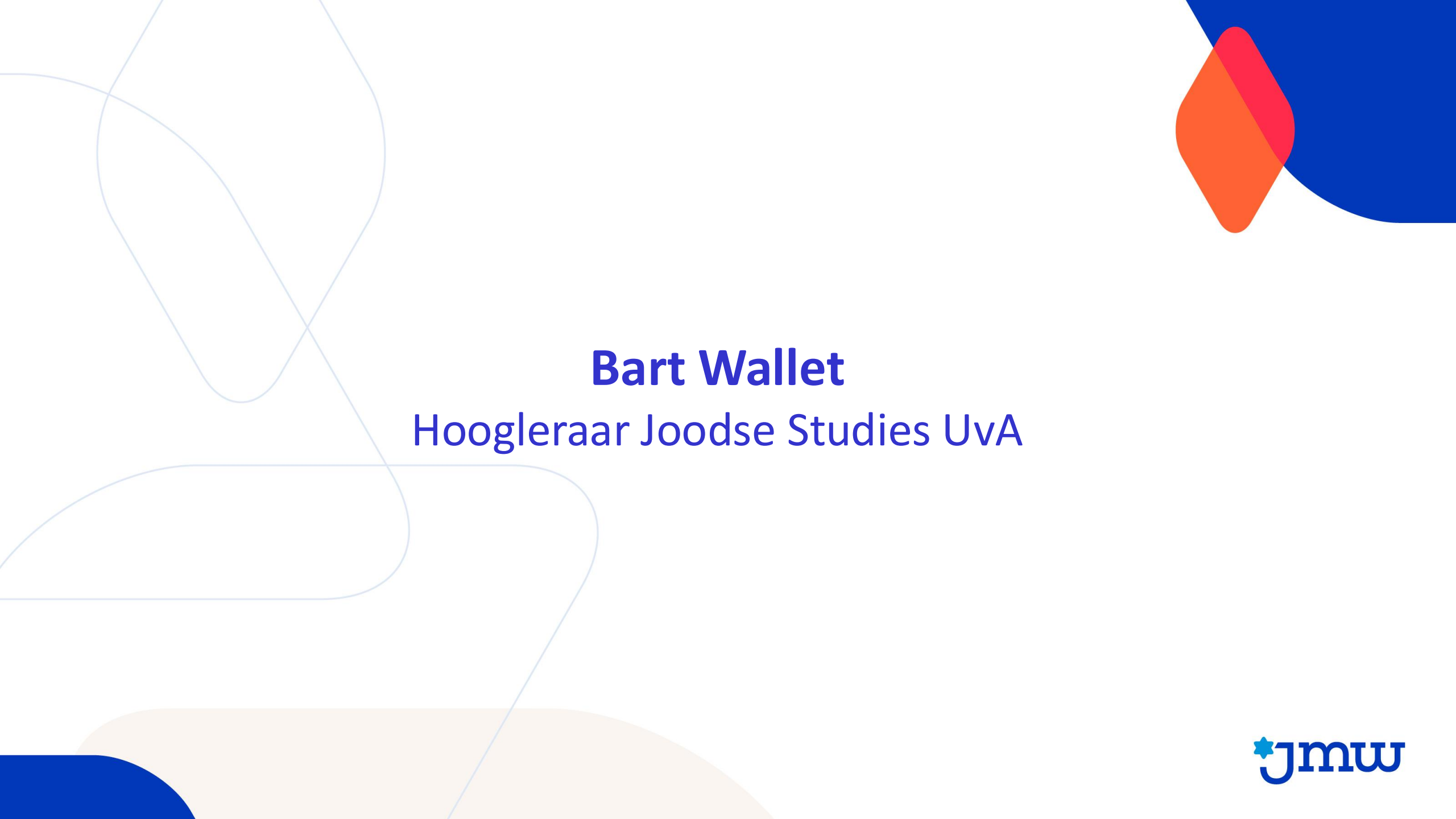

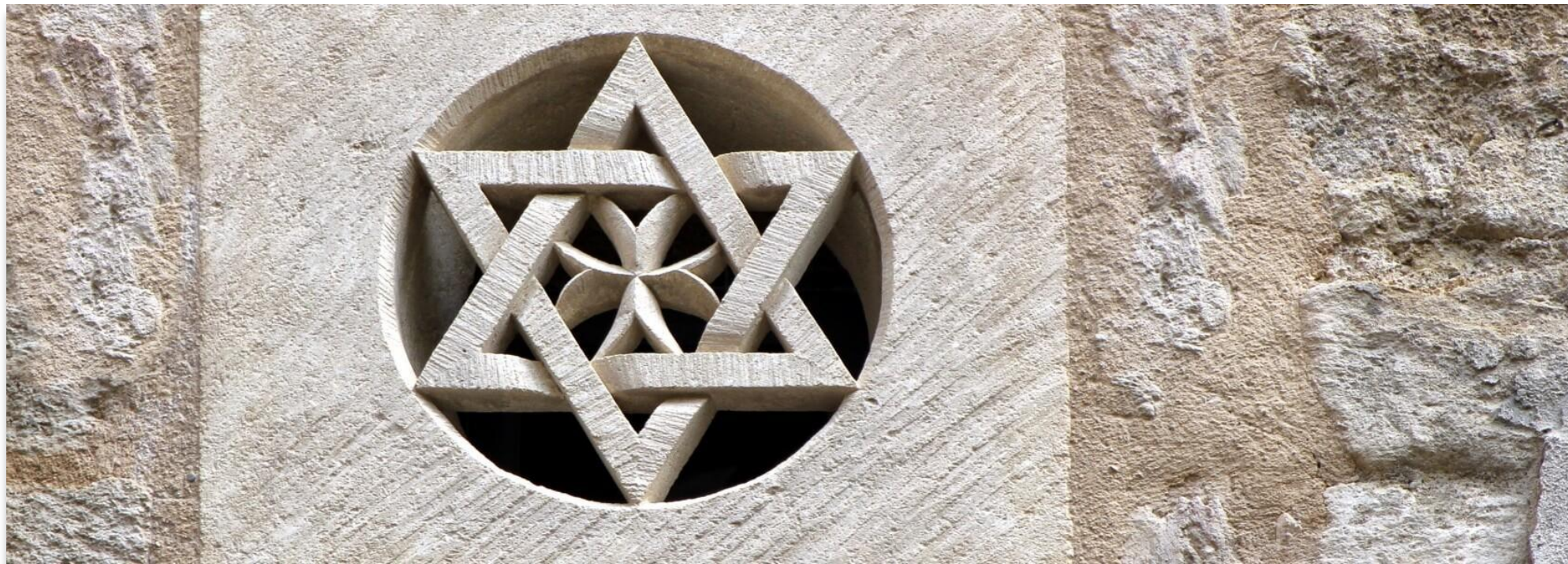

Bart Wallet

Hoogleraar Joodse Studies UvA

Joods erfgoed

Prof.dr. Bart Wallet

Universiteit van Amsterdam

Introductie

- Actuele debatten
  - 2024 Deventer
  - 2025 Zutphen
  - 2025 Arnhem
- Centrale vragen

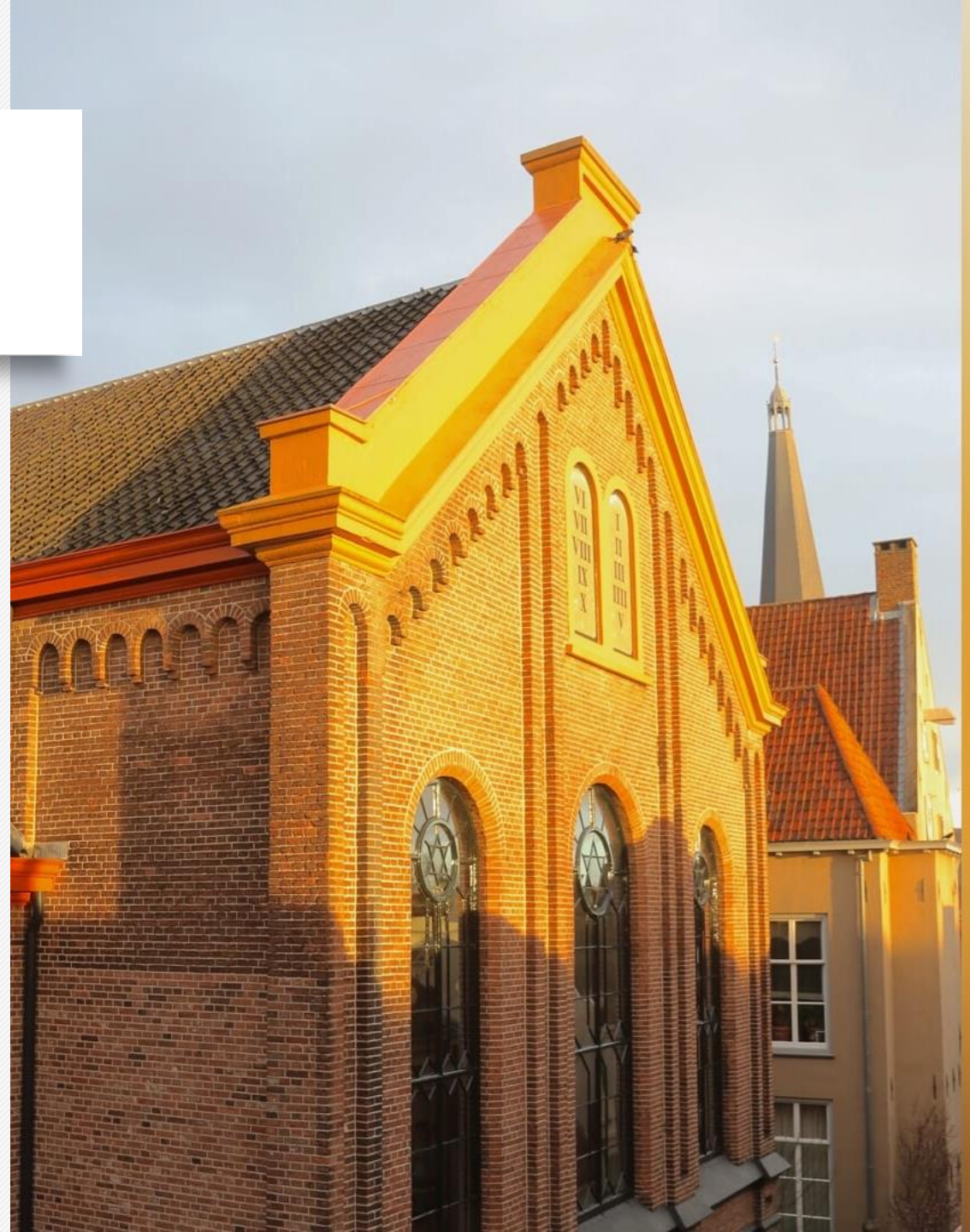
2024 Deventer

- Meerdere synagogen
- Kerk
- Verhuur aan Beth Shoshanna
- Foodhal en pool centrum

2025 Deventer

- Twee verdiepingen
- Werkgroep en symposium
- *Agents*

2025 Arnhem

- Vergrijzing
- Wat nu?

/arnhem/arnhemse-synagoge-met-38-leden-niet-meer-te-onderhouden-maar-behoud-is-van-groot-belang~afce0

dG REGIO NIEUWS SPORT KIJK PODCAST FEELGOOD PUZZLES

[Wijzig](#) [Arnhem](#) ▶ [Net Binnen](#) 112 nieuws [Van de lezer](#) [Uit-tips](#) [Eten en drinken](#) [Regio](#)

▲ Bijeenkomst in de Nederlands Israëlitische Hoofd Synagoge in Arnhem. © Rolf Hensel

Arnhemse synagoge met 38 leden niet meer te onderhouden, maar behoud is 'van groot belang'

De synagoge in Arnhem doet nog dienst voor 38 vergrijsde leden en hun aantal wordt steeds kleiner. Het pand wordt in die zin overbodig, maar mag niet verloren gaan, vinden zowel de Joodse gemeente als het

Opzet

- Wat is joods erfgoed?
- Waarom joods erfgoed?
- Historisch perspectief
  - 1945-1970
  - 1970-heden
- Hoe omgaan met joods erfgoed?
  - Ruimtelijkheid en narrativiteit
  - Canon en archief
- Conclusie

Wat is joods erfgoed?

- Erfgoed
- Joods erfgoed
- Spatial turn
- Henri Lefebvre
  - Place – espace (space)
- Edward Soja
  - “Spatiality is simultaneously... a social product (or outcome) and a shaping force (or medium) in social life”
- Dynamiek
- History & memory

Lokaliseren joods erfgoed

- Materieel erfgoed
- Immaterieel erfgoed
- Religieus en sociaal-cultureel erfgoed
- Geografie

Waarom joods erfgoed?

- Heritage of... vs heritage for...
- Joods(-historisch) perspectief
- Lokaal(-historisch) perspectief
- (Trans)nationaal perspectief
- Herinnering
- Educatie
- Inhoudelijke thema's
- Vieren
- Toekomst

Joods erfgoed, 1945-1970 I

- Naoorlogse situatie
- Joodse panden
- Collaboratie en verzet
- Rol burgerlijke gemeenten

Joods erfgoed, 1945-1970

II

- Joods probleem
- Reconstructie joods leven
  - Wederopbouw > toekomstgericht
  - Beladen herinneringen
- Strategieën
  - Continuïteit
  - Naar kleinere locaties
  - Verkoop

Joods erfgoed, 1945-1970

III

- Halacha
- Nieuwe bestemmingen
- Kerken
- Joods verleden
- Van Joods naar post-Joods (*post-Jewish*)

Joods erfgoed, 1970- heden I

- Herontdekking
- Acties en actoren
- Synagogen en begraafplaatsen
  - Stichting Synagoge...
- Nederland als voorloper
- Internationale context: 1987 Council of Europe; "1989"

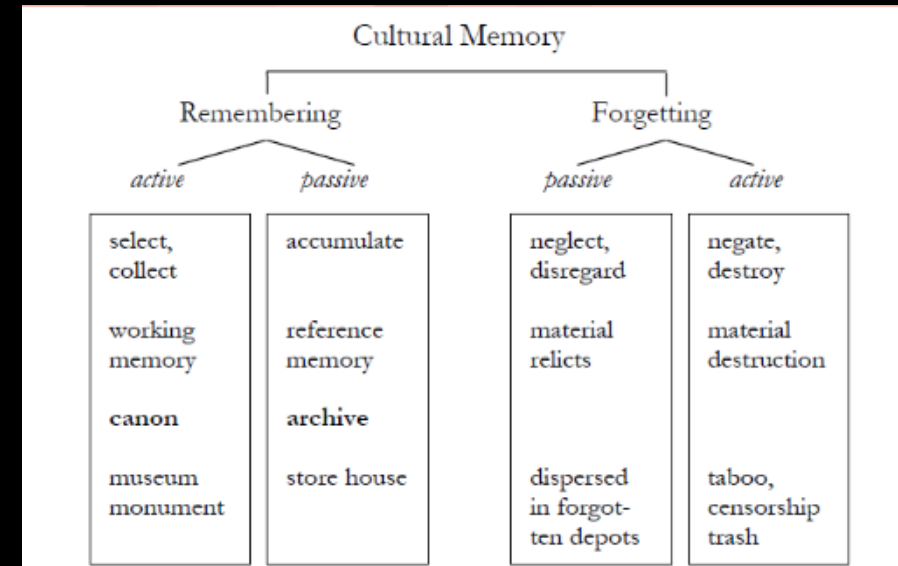
Joods erfgoed, 1970- heden II

- Wat nu?
  - Hergebruik NIG
  - Gebruik LJG
  - Alternatieve joodse gemeenschappen
  - Musealisering
  - Educatieve functie
  - Cultuurcentrum
  - Commerciële functie
- “Heritagisation”
- JEI en Netwerk Joods Erfgoed NL

Hoe omgaan met joods erfgoed?

- *Historical integrity vs historical authenticity*
- *Cultural memory*
- Passief en actief vergeten
- Passief en actief herinneren (past – present)
- Canon en archief
- Ruimtelijkheid en narrativiteit
- *Story mining*
- *Project De Joodse Stad*

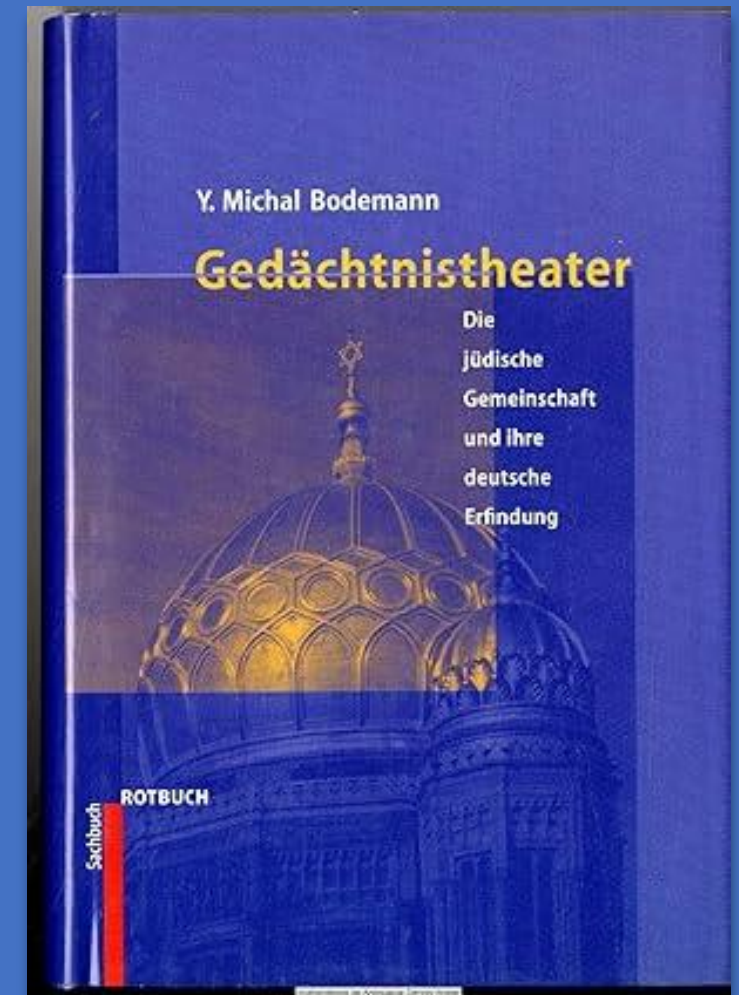

Valkuilen

1. Nostalgisering
2. Exclusieve focus op de Sjoa
3. Fossilisering
4. Exclusief joods
5. Politisering

Uitdagingen

- Welk verhaal?
- Lokale geschiedenis
- Welke places? Welke spaces?
- Samenwerking joden en niet-joden
- Jewish spaces & 'judaisierendes Milieu' (Michal Bodemann)

Sally Berkovic: Tien Geboden voor Joods Erfgoed I

1. Thou shalt not treat every old, derelict synagogue as sacrosanct
2. Thou shalt draw on the stores of knowledge contained in Jewish cemeteries and be programmatic about their ongoing preservation
3. Thou shalt guard your archives and implement an effective collection policy
4. Thou shalt acknowledge the complex role of museums and encourage their on-line presence
5. Thou shalt listen, record and document the voices of experience

Sally Berkovic: Tien Geboden voor Joods Erfgoed II

6. Thou shall not make it cool to visit the death camps
7. Thou shalt ensure appropriate, sensitive and multi-lingual signage
8. Thou shalt acknowledge and support the selfless individuals caring for Jewish heritage
9. Thou shalt integrate a broad understanding of Jewish heritage into the contemporary Jewish educational landscape
10. Thou shalt stay informed, think big, centralise information and embrace the digital age

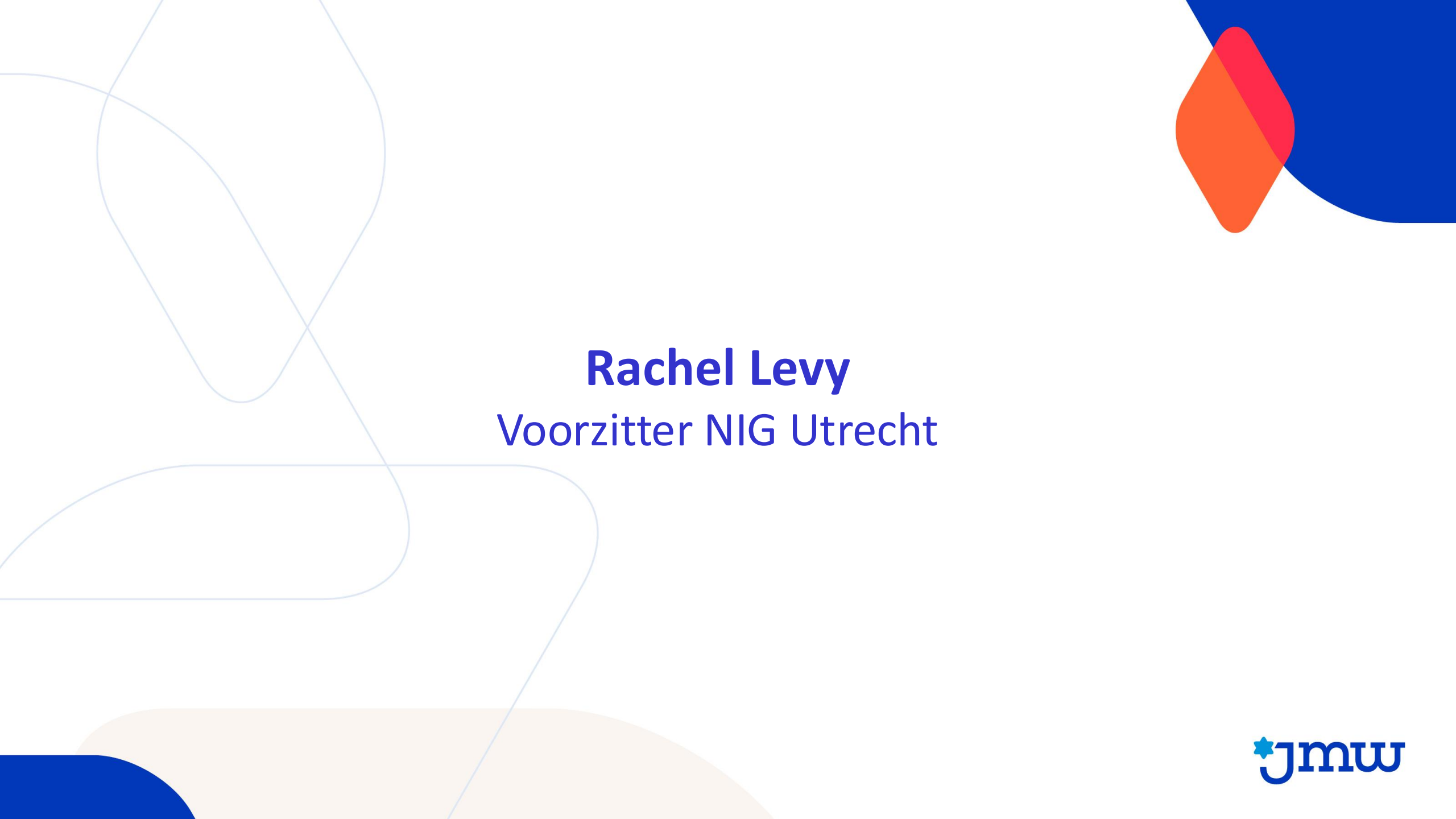

Conclusie

- Van last tot bron joods leven
- Inventarisatie places
- Master narrative
- Joodse geschiedenis, lokale en regionale geschiedenis
- Verbinden verleden, heden, toekomst

Lunch

Rachel Levy

Voorzitter NIG Utrecht

NIG Utrecht

1789 – heden (236 jaar)

Geschiedenis

- De eerste Joden kwamen vermoedelijk al met de Romeinen mee naar Utrecht
- Vanaf de 14^e eeuw zijn er Joodse sporen in Utrecht
- Joden woonden niet in Utrecht; dat was bij wet verboden. Ze woonden in plaatsen erom heen zoals Maarsseveen (Asjkenaziem) en Maarssen (Sefardiem).
- Vanaf 1789 mochten Joden in Utrecht wonen.

Joods leven in Utrecht 1789-1940

- Synagoge, Springweg
- Joodse school, Springweg
- Mikwe (ritueel bad), Springweg
- Het Centraal Israëlitisch Weeshuis, Nieuwegracht
- Begraafplaats, Zandpad
- Sociaal-culturele én sociaal-economische verenigingen
- Synagogaal koor... en nog veel meer.

Synagoge Springweg

Synagoge Springweg

- Voormalige mennonietenkerk, gehuurd in 1792
- Aangekocht in 1796
- In 1926 gerenoveerd in Art Deco stijl door Harry Elte
- Complex omvat: (1) grote synagoge, (2) raadszaal, (3) rabbinaal kantoor, (4) 3-kamer appartement, (5) Beth Midrasj en (6) grote zaal, (7) mikwe, (8) drie kantoorkamers, (9) 5-kamer appartement, (10) woonhuis, (11) school, (12) binnentuin.
- Gemeentelijk Monument
- Sinds 1981 zijn alleen 5 t/m 12 nog in bezit van NIG.

Begraafplaats Zandpad

Zandpad

- Perceel aan de rivier de Vecht, destijds buiten de stad
- Aangekocht in 1807
- Poortgebouw van architect Albert Nijland, woonhuis later gebouwd.
- Zo'n 1000 graven en nog steeds in gebruik
- Gehele complex is Rijksmonument

1940-1945

- Totaal aantal Joden in 1940: 1600
- Gedeporteerd en vermoord: ong. 1200
- Synagoge verzegeld en op 10 mei 1945 opnieuw ingewijd
- Weeshuis weg
- Vrijwel alle verenigingen weg
- 1948: Oprichting Joods monument op het Zandpad, gefinancierd uit reeds betaalde begrafenispolissen van vermoorde leden

Shoah Monument Zandpad

Na 1945

- Tot jaren zestig synagogediensten op sjabbat, maandag en donderdag
- Uittocht leden naar Amsterdam/Amstelveen, Israël, Engeland, Zwitserland, VS, Canada
- *aliya* actief gesteund door NIG Bestuur met eigen middelen: men dacht dat Joods leven in Nederland na de Shoah kansloos was.

Dieptepunt jaren zeventig

- Dalend ledenaantal door emigratie, assimilatie en secularisatie
- Problemen bij financiering onderhoud vastgoed
- 1981: verkoop Grote Synagoge Springweg
- 1989: oprichting Stichting Joodse Begraafplaats Utrecht met eenmalige steun van 100.000 gulden door Gemeente Utrecht

Situatie bij start bestuurswerk september 2020

- Corona: wel wekelijkse sjoeldiensten, geen minjan
- Zo'n 50 betalende huishoudens en 50 niet-betalende betrokkenen
- Sinds 2014 Joods Studentenhuis Springweg (5 studenten)
- Springweg en begraafplaatsen Zandpad én Veenendaal zeer verwaarloosd.

Zandpad, september 2020

- Start

Actieplan

- Zoektocht naar restauratie-architect
- Restauratie metaheerhuis Veenendaal wordt proefballon restauratie Springweg en Zandpad
- Architect doet inventarisatie achterstallig onderhoud Springweg, Zandpad, Veenendaal inclusief herbestemmingsonderzoek.
- Opstart restauratieplannen

1. Metaheerhuis Veenendaal

Restauratie Veenendaal

- Kleine groep christelijke vrijwilligers al jaren actief - maar tot dan zonder aansturing NIGU
- Na aanhalen banden NIGU met groep spelen de vrijwilligers een sleutelrol bij de werving van fondsen voor de restauratie
- Restauratie uiteindelijk 100 procent extern gefinancierd (zonder eigen NIG geld)
- Groep werft vervolgens christelijke vrijwilligers voor begraafplaats Zandpad, Utrecht

Vrijwilligers Zandpad

- Sinds 2021 pool van 60 vrijwilligers actief
- Tussen maart en november werken er elke twee weken 6-8 mensen op de begraafplaats
- Boete en Verzoening doet incidenteel mee
- Contact NIGU met groep van groot belang
- Joodse vrijwilligers nagenoeg afwezig
- In 2023 digitalisering complete begraafplaats op website Online Begraafplaatsen

Zandpad, 2025

Hoe verder? Prioritering

- Dalend ledenaantal maakt NIG Utrecht afhankelijk van exploitatie vastgoed (verhuur)
- NIG Utrecht heeft – uniek voor de mediene - relatief veel verhuurbaar vastgoed
- Vastgoed slechts deels in verhuurbare staat. Ook sjoel is zeer verwaarloosd. Alles schreeuwt tegelijkertijd om restauratie. De vraag is: wat eerst? Springweg of Zandpad? Verhuurbaar vastgoed of sjoel?

Scherpe keuzes maken

- Veenendaal: sinds 2024 werkt de NIG Utrecht met een projectontwikkelaar samen bij dienst bouw nieuwe woonwijk. NIGU gaat grond verpachten voor ontwikkeling Tenach Tuin naast begraafplaats, een bijzonder Joods park.
- Springweg: inzetten op restauratie sjoel en zaal, daarna school en mikwe. Ook: zakelijker huurbeleid bestaande huurwoningen
- Zandpad: tot restauratie komt er anti-kraak bewoning Joodse studenten.

Utrecht na 7 oktober 2023

Springweg als veilig Joods Huis

- Gevoel van onveiligheid voor Joden en Israëli's leidt tot bescheiden ledengroei en herstel sjoelbezoek na corona
- Joodse/Israëli'sche studenten formeren zich met studentenhuis Springweg als centrum
- Israëli'sche gemeenschap groeit, is zichtbaar en zoekt toenadering
- Contact NIG Utrecht met Israëli's en studenten intensiveert en biedt nieuwe kansen

Nu gaande

- Joodse studenten strippen woning Zandpad en maken deze bewoonbaar voor nieuwe studenten, per augustus
- Gesprekken gaande met Israëli's over gebruik Springweg voor de nieuwe Hebreeuwse school die in augustus van start gaat
- Bestuur heeft fondsenwerving voor restauratie sjoel, zaal en hal Springweg in gang gezet

Opdracht bestuur NIG Utrecht

- Restauratie: 2 miljoen voor de Springweg, 8 ton voor het Zandpad
- Investeren is zinvol, want de 400-600 Joden en Israëli's in en om Utrecht willen, zeker na 7 oktober, invulling geven aan hun Joodse identiteit.
- Joden, Israëli'sche families en studenten verbinden. NIGU moet participatie-kille worden. Bouwen doen we samen!
- Springweg transformeren tot Joods Cultureel Centrum voor alle Joden in Utrecht.

Vrijwilligers, wie zoeken wij?

- Jullie allemaal! Voor elk talent een vacature.
- Fondsenwerven, inzet sociale media, gidsen voor rondleidingen, makers nieuwe plattegrond begraafplaats
- Bruggenbouwers die d.m.v. activiteiten Joden, Israëlische families en studenten kunnen verbinden
- Klein herstelwerk aan gebouw, originele meubels, niet-antieke boeken. Groene vingers voor onderhoud begraafplaats, etc etc.
- Advies en contacten rondom restauratie gebouwen, Harry Elte-meubilair, boeken, rituele voorwerpen
- Expertise om duurzaam business plan te ontwikkelen

Dank u wel

תודה רבה

Meedoen: bestuur@nigutrecht.nl

Marius Heemstra
Tom Verwaijen
Stenen Archief

Het Stenen Archief

15 juni 2025

Tom Verwaijen

Marius Heemstra

Stichting Het Stenen Archief

Website: <https://nld.stenenarchief.nl/>

- 2006: NIK - Akevoth: digitalisering van Joodse begraafplaatsen. Gestopt in 2018.
- 2019: Stichting Het Stenen Archief
- Bestuur
- Comité van Aanbeveling
- Donateurs: Organisaties/Personen

Joodse begraafplaatsen

- Totaal 235 in Nederland en 14 in Londen
- Toekomst: Curaçao en Suriname en ....
- 146 zijn volledig geïnventariseerd: foto, tekst (evt. vertaald) en bijzonderheden
- Veel begraafplaatsen “werk in uitvoering”
- Bijv. Muiderberg en Zeeburg, resp. 45.000 en 100.000 graven
- Niet allemaal stenen zerken, in vroeger dagen ook hout: vaak verdwenen

Vrijwilligers

- Onkruid wieden
- Stenen leesbaar maken
- Fotograferen
- Website-medewerkers: 15 in NL, ISR, UK, SP/P.
  - transcriberen
  - vertalen
  - genealogische details toevoegen

Muiderberg

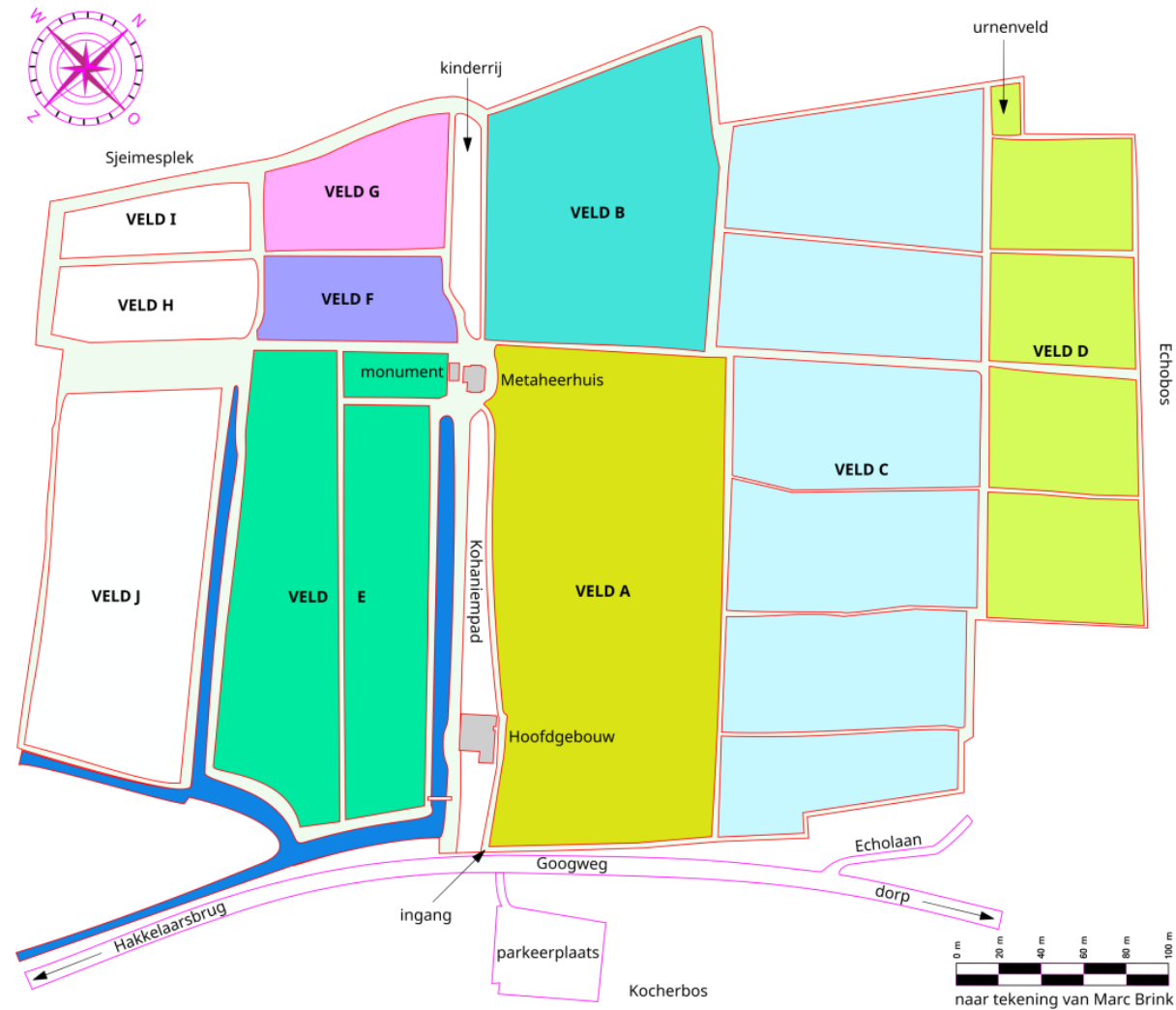

Project Muiderberg Veld A

- Gestart in 2024
- Vooral het bosgedeelte geschoond van struiken (m.n. hultst en braam) en klimop
- Alle stenen zijn nu bereikbaar om te kunnen worden gefotografeerd
- Op zoek naar omgevallen stenen: vaak zo'n 20 cm onder het oppervlak (150-200)
- Eén van de doelen: plattegrond van alle graven (ook die zonder grafsteen)

Plattegrond Muiderberg

Plattegrond Veld A

- iets meer dan 2ha
- Oudste gedeelte: 1642 – 1820
- Zeker 120 grafstenen van na 1820

Vóór de schoonmaak

Vóór de schoonmaak

Vóór de schoonmaak

Hoeveel graven op Veld A?

- Van 1642 – 1669: ca. 500
- 1669 – 1811 (juli): ca. 11.000
- 1811 – 1820 (en tot 1847): ca. 1.000

Totaal: 12.500

- **Te verwachten aantal grafstenen: 2.500-3.000**
- 45 rijen: door de tijd heen verschillende systemen gebruikt op basis van hiërarchie
- In 1714 werd Zeeburg in gebruik genomen: niet-leden, armen en kinderen daar begraven, alsmede mensen die rond feestdagen overleden

Kinderen van opperrabbijn Zvi Hirsch uit 1711 en 1712

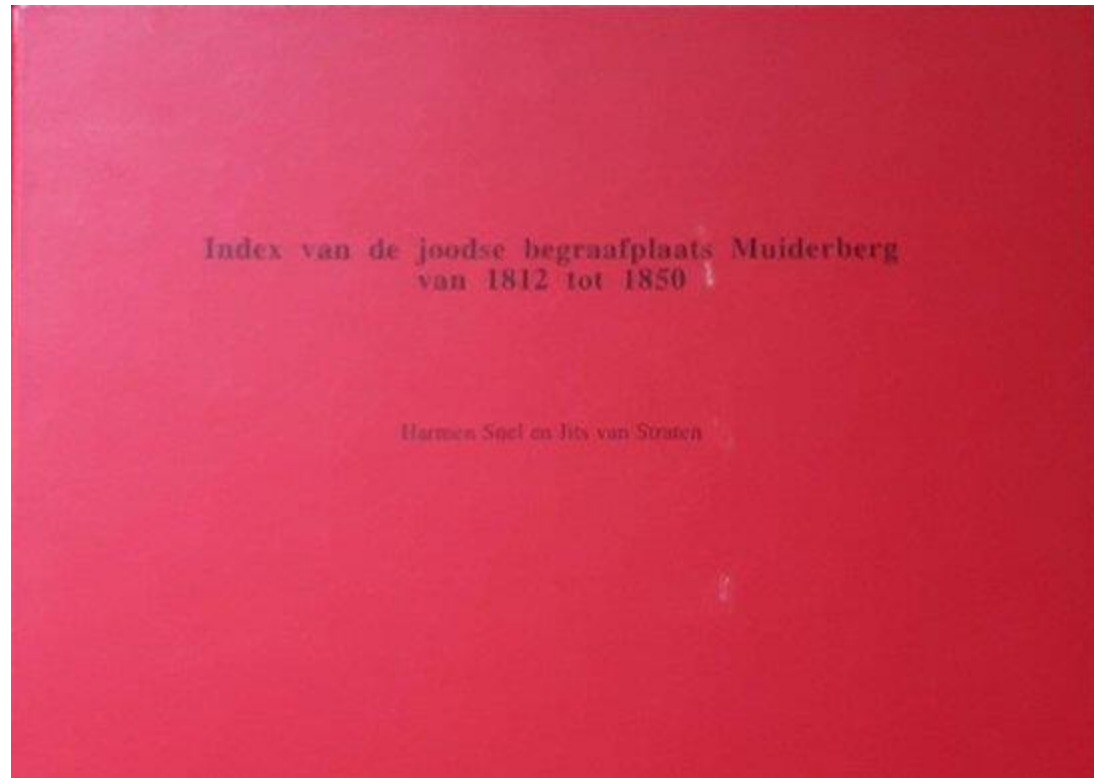

Registers m.b.t. Veld A

- 1669 – 1811
- 1811 – 1850
- Originelen aanwezig in het Amsterdams Stadsarchief: het eerste ook online (SAA 5001 1388/9)
- Nederlandse vertaling van het eerste register staat ook online (SAA 5059 246)
  - chronologisch + informatie over plek graf

Registers m.b.t. Veld A

- Uitgaven van Jits van Straten, voor het deel na 1811 samen met Harmen Snel

Samuel Israel Mulder (1792-1862)

- “De voorouderlijke begraafplaats te Muiderberg is om meer dan een reden merkwaardig: alle vreemdelingen erkennen dit. Zij toch biedt de geschiedvorser, de strever naar wetenschap, en de liefhebber van oudheden een nauwelijks te bevroeden schat van zeldzame voorwerpen aan.”

I E T S
OVER DE BEGRAAFPLAATSEN

DER

NEDERLANDSCH- ISRAËLITISCHE GEMEENTE TE

AMSTERDAM,

EN BIJZONDER OVER DIE TE

MUIDERBERG,

MET EENE OPGAVE VAN TWINTIG GRAFSCHRIFTEN.

DOOR

S. I. MULDER,

Doctor in de wijsbegeerte, en Inspecteur der Godsdienstige Israëlitische Scholen.

TE AMSTERDAM, BIJ
VAN EMBDEN & Co.

1851.

Artikel Abr. Frank 7 aug 1942

7 AUGUSTUS 1942

HET JOODSCHE WEEKBLAD

Begraafplaats te Muiderberg bestaat drie eeuwen

OK al laten de aard van het feit en de tijdsomstandigheden geen feestelijke herdenking toe, toch mag het bijzondere jubileum, dat onze Amsterdamsche Hoogduitsch-Joodische Gemeente den 7den Augustus vierde, niet geheel onopgemerkt voorbijgaan. Het was dien dag n.l. driehonderd jaar geleden, dat de eerste gronden voor de begraafplaats te Muiderberg werden aangekocht.

Het ledental der jonge gemeente, die zich zeven jaren tevoren gevormd had, was dermate toegenomen — in 1640 telde zij reeds 120 mannelijke meerderjarigen — dat de Maamad der Portugeesche gemeente zich genoodzaakt zag zijn Asjkenazischen mede-Joden te verzoeken, stappen te doen tot het verwerven van een eigen begraafplaats (tusschen 1616 en 1630 waren te Ouderkerk 28 Hoogduitsche Joden begraven; van de jaren 1630—1642 bezitten wij geen gegevens). De Parnasim onzer gemeente kochten nu voor f 410.— een stuk grond; de Maamad leende hun hiervoor f 300.— met den grond als onderpand; in 1676 heeft onze gemeente haar schuld afgelost.

Nadat in 1673 bij de opheffing der Poolische gemeente het door deze in 1660 aangekochte belendende land aan de Hoogduitsche was over-

de Meidagen van 1940 en in den afge-
loopen strengen winter met zijn
zwaren sneeuwval was Muiderberg
kort en onbereikbaar.

✡

MEER echter nog dan het register,
verplaatst Muiderberg zelf met
zijn monumenten ons in gedachten
naar het verleden. Tomben bedekken
er de rustplaatsen van opperrabbijnen
uit de 18e eeuw, in de geheele Jood-
sche wereld vermaard; enkele fraai
bewerkte specimina herinneren ons,
evenals vele grafzerken, van beeld-
houwwerk voorzien, aan de verganke-
lijkheid van al het aardsche. De op-
schriften der zerken (in den ouderen
tijd uitsluitend in het Hebreeuwsch)
bewaren ons de namen van de leden
der verschillende vooraanstaande
families, die de gemeente als Parna-
siam hebben geleid en van hen, die
als gazzonim (voorlezers) in den
eeredienst zijn voorgegaan; op den
steen van een Baäl Tokea en een
Mohel vindt men vaak een sjofar
(bazuin), resp. besnijdenisgereed-
schap afgebeeld; zeer in trek waren
de Kohanim- en Leviëten-symbolen.

De deugden van vele mannen en
vrouwen in handel en wandel, in een
leven gewijd aan de bevordering van

meer in zwang zijnde) getuigen van
veler herkomst uit Midden- en Oost-
Europa; de vooraanstaande plaats die
sommigen elders als geleerden of
bestuurders hadden ingenomen, maar
ook al het Galoet-leed, dat hen of
hun ouders getroffen had, vinden hier
zijn weerspiegeling.

Het is dan ook zeer begrijpelijk,
dat de leden onzer gemeente steeds
bijzonder aan Muiderberg gehecht
zijn geweest; in de laatste decennia
hebben sommigen alleen uit piëteit
tegenover dierbare familiebetrekkin-
gen, die daar begraven zijn, of omdat
zij eenmaal daar willen rusten, de
zwakke banden, die hen aan de
gemeente binden, niet verbroken. In
alle tijden hebben de bestuurders met
liefde en toewijding voor deze
begraafplaats gezorgd. Reeds zeer
vroeg was er een reinigingshuis op-
gericht (ter plaatse van de tegen-
woordige bewaarderswoning) en een
bewaarder aangesteld. Vooral in het
midden der 19e eeuw hebben mannen
als Meyer Lehren en Dr. S. I. Mulder
veel voor de begraafplaats gedaan;
uit dien tijd dateeren de beide gebou-
wen, die eerst voor enkele jaren door
moderne zijn vervangen; toen werden
ook vele zerken hersteld, fraaie be-
grafenisregisters en plattegronden
vervaardigd en de historie van Mui-
derberg nagegaan en met de opschrif-
ten van enkele zerken in het licht ge-
geven. Zelfs werd toen een afzonder-
lijke vereeniging ter verfraaiing van
de begraafplaats en tot onderhoud
der zerken gesticht; deze arbeid is,
naar men weet, later door de
gemeente zelf ter hand genomen.

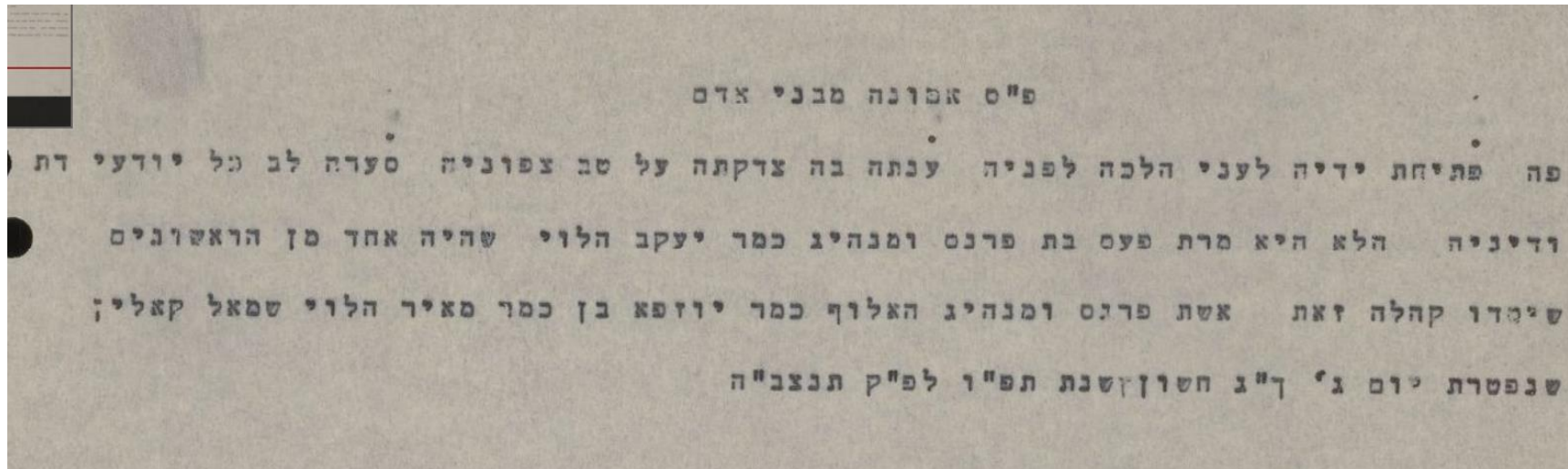
Slotlinea

JAMMER genoeg hebben de omstandigheden het niet mogelijk gemaakt, om ter gelegenheid van dit jubileum te komen tot een groote uitgave van zerkenopschriften, zooals deze van verschillende begraafplaatsen in het buitenland bestaan. Moge dit alsnog binnen niet al te langen tijd mogelijk blijken; het zal ten zeerste onze kennis vergrooten van de historie van onze gemeente, van haar leiders en leden, wier godsdienst- en weldadigheidszin, wier trouw aan Thora en traditie, gelijk zij uit de steenen tot ons spreken, ons ook in dezen tijd nog een lichtend voorbeeld zijn. ABR. FRANK.

Fiches van Abraham Frank

757 grafschriften (SAA 5059 241)

Eerste twee rijen

Oudste steen is uit 1655

Voorbeeld: Isaac Abraham levi Italiaander

- Overlijdt in 1729
- Bijzonderheid: ook lid van de Portugese gemeente onder de naam Isaac Levi Vitoria

Website Stenen Archief

ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו בשלום

מצבת

ישיש וזקן ושבע ימים שפה נקבר

צדיק בכל מעשיו היה לשב ועבר

חבר ר' יצחק בן אברהם זצ"ל הלוי

קראי שמו ר' אייזק איטליאנדער

סג"ל אשר הלך לעולם החיים

ושבק חיים לנו ביום א' ב' דראש

השנה ונקבר בשיבה טובה ביום

צום גדליהו ג' תשרי בשנת ושמתי

פ'דו'ת' בין עמי ובין עמיך לפ"ק

תנצב"ה

"toen blies Jitschak de laatste adem uit en werd hij met zijn voorouders verenigd in vrede"

Dit is de grafzerk van

een oud man, grijs en der dagen zat, die hier begraven ligt;
hij was rechtvaardige in al zijn daden waar hij was en voorbij trok;
de *chower* de heer Jitschak zoon van Abraham zts"l haLevi,
die Eizek Italiaander *segal* genoemd werd
en die ging naar het land der levenden
en ons dit leven liet op zondag de tweede dag van het nieuwe
jaar en na een goede oude dag begraven werd op
de vastendag van Gedalja, 3 Tisjri in het jaar "en Ik zal
een onderscheid maken tussen mijn volk en uw volk".

TNT&R"H

Aanvullende bron: “archief”

- Namen van vrouwen en hun vaders
- Plaats van herkomst
- Vrouwen die “ongehuwd” in het register staan, maar wel degelijk een echtgenoot op hun steen hebben staan
- Een vrouw met een echtgenoot in het register, maar niet op haar grafsteen
- Een andere echtgenoot op de steen
- Stenen die in het register zijn weggevalen

Mooie vondsten tot nu toe

- Grafsteen van Abraham Emanuel levi Tall, - reiziger door Europa / “Grand Tour”
- Grafsteen van Hendele Abraham Cohen, - de echtgenote van Saul Löwenstamm (opperrabbijn Saul Amsterdammer)
- Grafsteen van Hartog Alexander levi Van Embden (Hirts Levi Rofe) - Arts/drukker

Abraham Emanuel levi Tall 1785

Hendele Abraham Cohen 1774

Hartog Alexander levi Van Embden (Hirts Levi Rofe) 1767

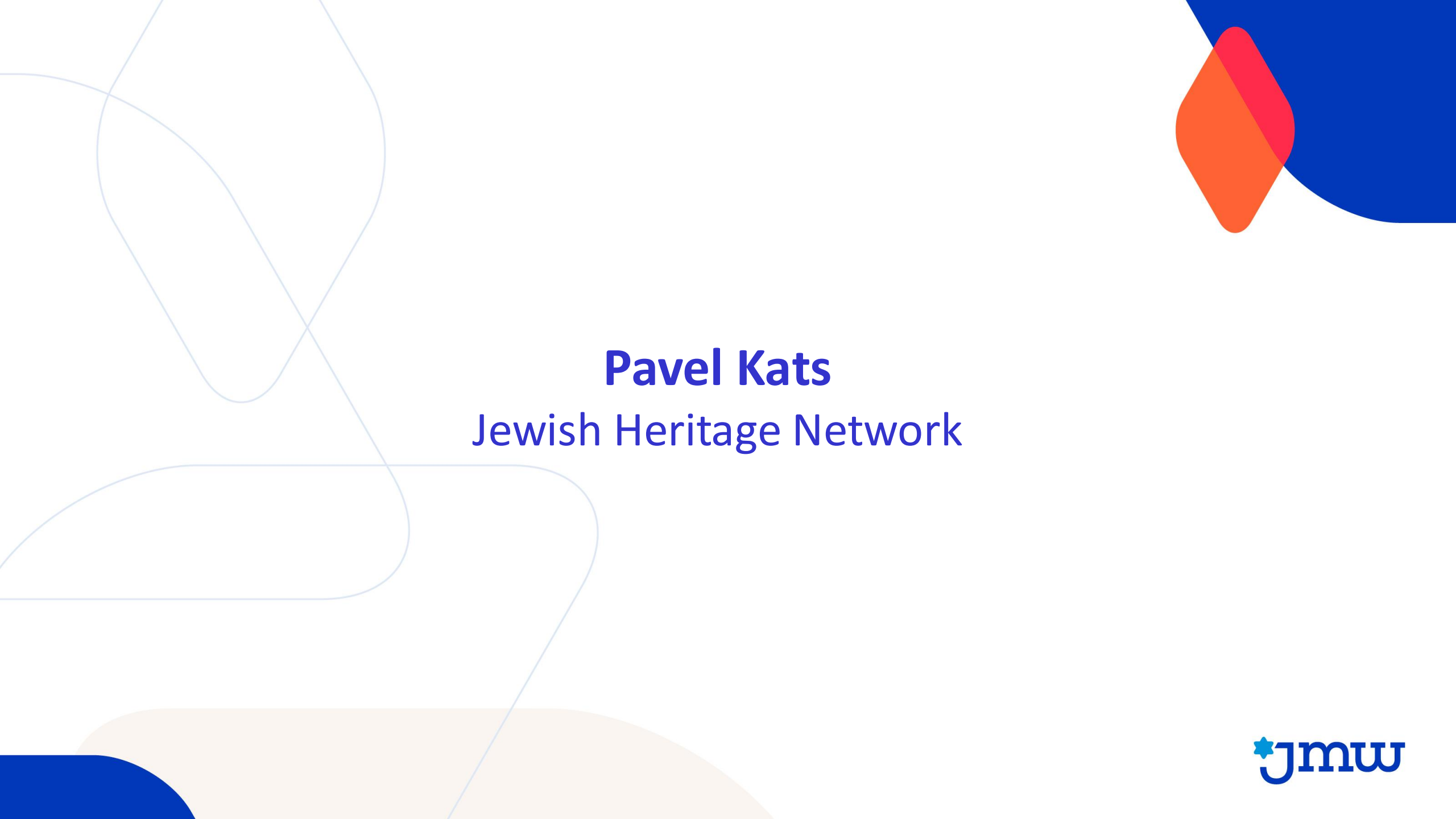
De steen met de luikjes Sprints Salomon 1784

Samuel Mozes Bing 1769

Pavel Kats

Jewish Heritage Network

Erfgoodfestival 2025

Jewish Heritage Network

Pavel Kats, June 15

Jewish Heritage Network

[About](#)

[Services](#)

[Collaboration](#)

[Ecosystems](#)

[Research](#)

[Training](#)

[Contact](#)

Jewish Heritage for the Connected Age

Innovation | Technology | Ecosystems

Our Work

We leverage innovative technologies and build ecosystems that offer global access to Jewish heritage and develop transformative experiences with it.

[MORE ABOUT US](#)

Innovation & Services

Suite of services that innovates the way cultural heritage is brought together, organised, and delivered to the public

[OUR SERVICES](#)

Ecosystems

Collaborative ecosystems are the new generation of innovation that extends beyond technological advances to include organisational and social transformations

What is a Self-Guided Tour?

2. The user walks / rides through the city with a smartphone

3. When the user enters the a "trigger zone", the story starts playing

1. Each story has a "GPS Trigger-zone" specified by the author

Stories

Synagogue of the "Marranos" ^

The Portuguese Jews arriving to the Ottoman Empire were mostly known as "Los Marranos", meaning converted to Christianity, but mainly keeping up with Judaism in secret. In Izmir, the Portugal Synagogue, is the only synagogue named after the geographical origin of its founders. With its still existing entrance marble pediment atop columns and unburnt three interior walls, it has been restored in 2018, to serve as a social activities center. In the 17th century, becoming the focus point of Sabetay Zevi's "messiah movement", this synagogue witnessed a series of historical events. Considered as the fortress of the anti-Sabbataists, the synagogue closed its gates to Zevi when his movement expanded. Years later, Sabetay and his supporters entered the synagogue by breaking the gates and chased away the opponent rabbis. When he publicly declared himself as the "Messiah of the Jews", the synagogue became the headquarters for the Sabbataist movement and a large group joined as followers.

1
0
5

3. The audio story is complemented by texts, photographs, video, quests, etc.

Jewish Heritage Network

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Centropa Jewish History Berlin Tour

Welcome to the Centropa Jewish walking tour of Berlin. We are about to spend about an hour...

📍 Berlin ⌚ 30m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Lublin. Jewish History Quarter in Podzamcze

During a walk you will learn about the most important places connected with the history of...

📍 Lublin ⌚ 18m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Lublin. Former Jewish Quarter in Podzamcze

In the 16th century Lublin was one of the most important centres in the world for the...

📍 Lublin ⌚ 10m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Salonica: the Balkan Jerusalem

The history, as well as the strategic point of the city, had transformed Salonica into a cultural crossroad and a multiethnic hub where...

📍 Thessaloniki ⌚ 90m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Virtual tour of Casa Adret

Did you know that the oldest residence in Barcelona originally belonged to a Jewish family? In ...

📍 Barcelona ⌚ 45m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Lublin. From Brama Krakowska to...

During a walk through Lublin's Downtown towards the former town of Winiawa, we will learn...

📍 Lublin ⌚ 15m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Jewish families in Halberstadt

Jewish life in Halberstadt was largely normal in the city in the 1930s. Numerous families lived throughout the city and enriched social...

📍 Halberstadt ⌚ 120m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Hasidic Trail of Maramures

Based on a collection of religious books printed in Siget, the Hasidic trail of...

📍 Maramures ⌚ 90m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

The Hidden Gems of Jewish Barcelona

The story of the Jewish community of Barcelona is a fascinating one, but the traces of that history are difficult to spot in today's cit...

📍 Barcelona ⌚ 15m

FREE

SELF-GUIDED TOUR

Lublin. Old Town. Jewish History Tour

In the Old Town you will find many places connected with the history of Lublin's Jews, even...

📍 Lublin ⌚ 10m

The image displays a collection of 12 travel cards arranged in a 4x3 grid, each representing a different Jewish heritage tour. Each card features a title, a brief description, the location, duration, and a badge indicating if the tour is free or coming soon. The cards are as follows:

- Card 1 (Top Left):** "Jewish Vienna before, during and after WW2". A walking tour of Jewish life in Vienna before, during, and after World War II. Location: Vienna. Duration: 150m. Badge: COMING SOON!
- Card 2 (Top Middle):** "Road-trip across Romanian shetlts". Country-wide thematic tour of 20th century Jewish life in Romania based on oral history. Location: Not Provided. Duration: 300m. Badge: FREE.
- Card 3 (Top Right):** "The Jewish Community in Halberstadt". We will take you to the different places in Halberstadt where the community was active. Location: Halberstadt. Duration: 90m. Badge: FREE.
- Card 4 (Second Row Left):** "Jewish Entrepreneurship in Halberstadt". With the founding of the German Empire in 1871, Jews became citizens with equal rights. Location: Halberstadt. Duration: 120m. Badge: FREE.
- Card 5 (Second Row Middle):** "Jewish communities in...". Location: Not Provided. Duration: Not specified. Badge: COMING SOON!
- Card 6 (Second Row Right):** "Izmir: The First Juderia". Dating back to the Hellenistic and Roman periods, the Jewish heritage of Izmir exhibits a unique character. Location: Izmir. Duration: Not specified. Badge: FREE.
- Card 7 (Third Row Left):** "Jewish life in Hannover today...". Walking tour today and former Jewish life in Hannover. Location: Hannover. Duration: Not specified. Badge: FREE.
- Card 8 (Third Row Middle):** "Jewish Traces in Baku". This walking tour will take you through the key sites of Jewish heritage in Baku while... Location: Baku. Duration: 150m. Badge: FREE.
- Card 9 (Third Row Right):** "Red Village: Jewish Capital of the...". This tour is a chance to discover the Jewish living in Guba for centuries. Location: Gymnytyz Gas... Duration: 180m. Badge: FREE.
- Card 10 (Bottom Row Left):** "Minsk Ghetto Walking Tour". Walking tour around the area of Minsk Ghetto. Location: Minsk. Duration: Not specified. Badge: COMING SOON!
- Card 11 (Bottom Row Middle):** "Jewish Streets of Minsk". Minsk is the capital of Belarus. Location: Minsk. Duration: Not specified. Badge: FREE.
- Card 12 (Bottom Row Right):** "Jewish Streets of Polotsk". Polotsk is an ancient city in the north of Belarus. Location: Polotsk. Duration: Not specified. Badge: FREE.

Audio tour

Red Village: Jewish Capital of the Caucasus

★★★★★ 0 reviews | Free

English

Share

Download Tour to your Phone:

Audio tour Summary

1

Elders' Club

2

Bridge between cultures

3

Unique museum

4

Historical monument

5

Mountain Jewish cuisine

6

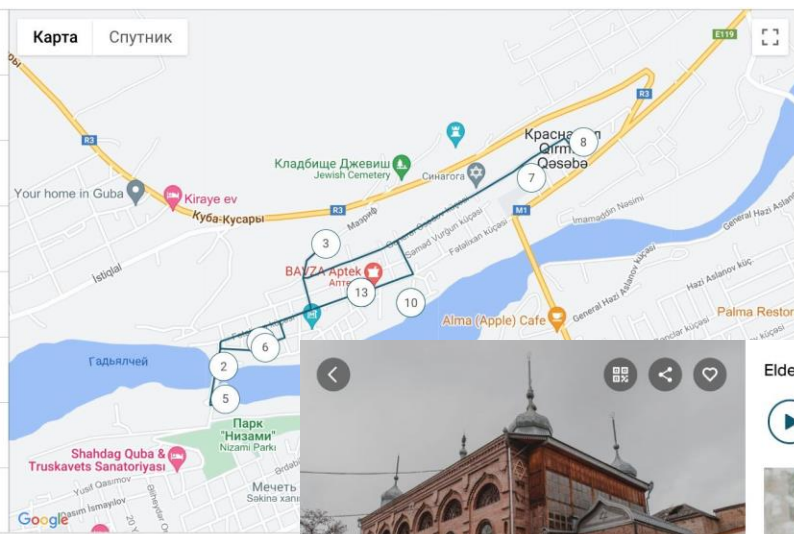
Symbol of Jewish-Muslim friendship

7

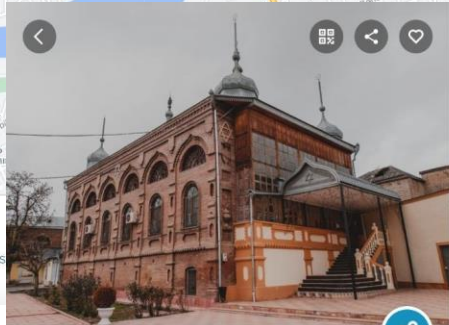
Hidden Torahs

Карта

Спутник

Provided by Telling the Story of the Jewish Heritage. It happened.

Walking Tour at Guba District,

Red Village: Jewish Capital of the Caucasus

★ 0.0 0 scores ▶ 0 Free

English

Autoplay Tour

Elders' Club

00:00:00 - 00:00:43

Tour summary

One of the largest all-Jewish settlements outside of Israel,

Overview

3 hours

27 stories

2km distance

13 stops

One of the largest all-Jewish settlements outside of Israel, Red Village is the home of the Mountain Jews in the Caucasus. Mountain Jews have lived in the region for thousands of years. Red Village was founded in 1742 on the banks of the Gudialchay river opposite the city of Guba in Azerbaijan and there is plenty of history and culture to discover

Red Village: Jewish Capital of the Caucasus

1. Heydar Aliyev Park

2 Stories

2. Arch Bridge

3 Stories

3. Mountain Jews Museum Guba

2 Stories

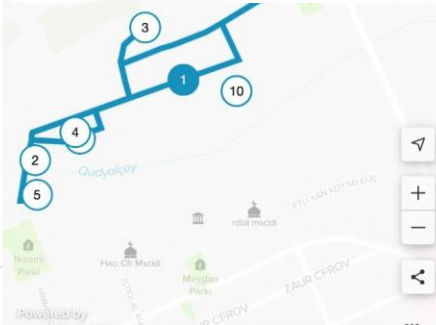
4. Alti Gumbaz - Six Dome Synagogue

2 Stories

5. Mountain Jewish Cuisine

2 Stories

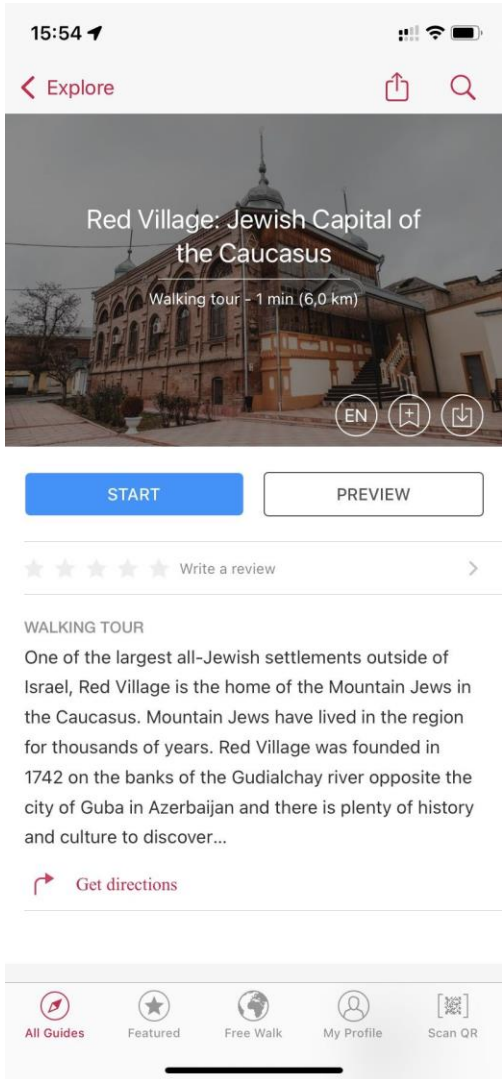

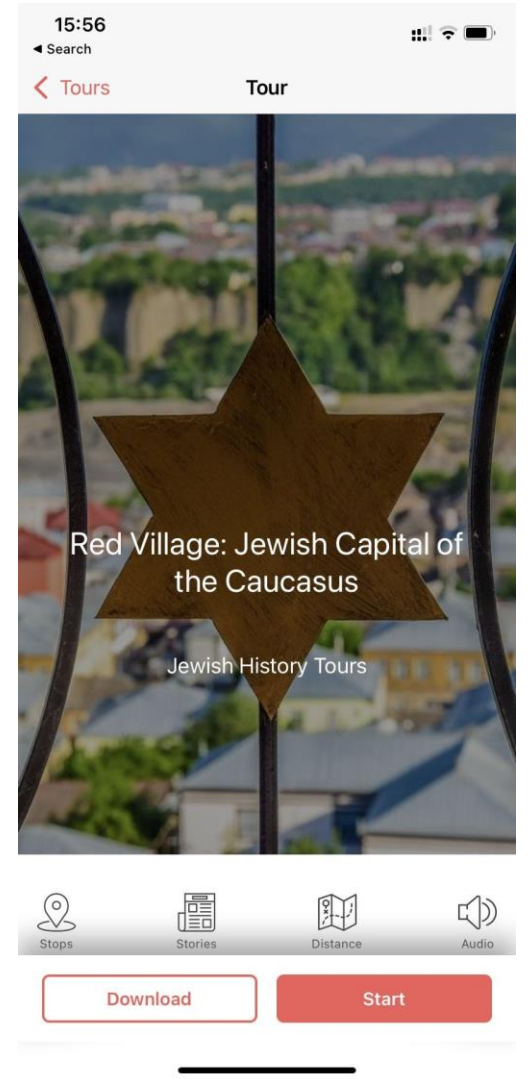
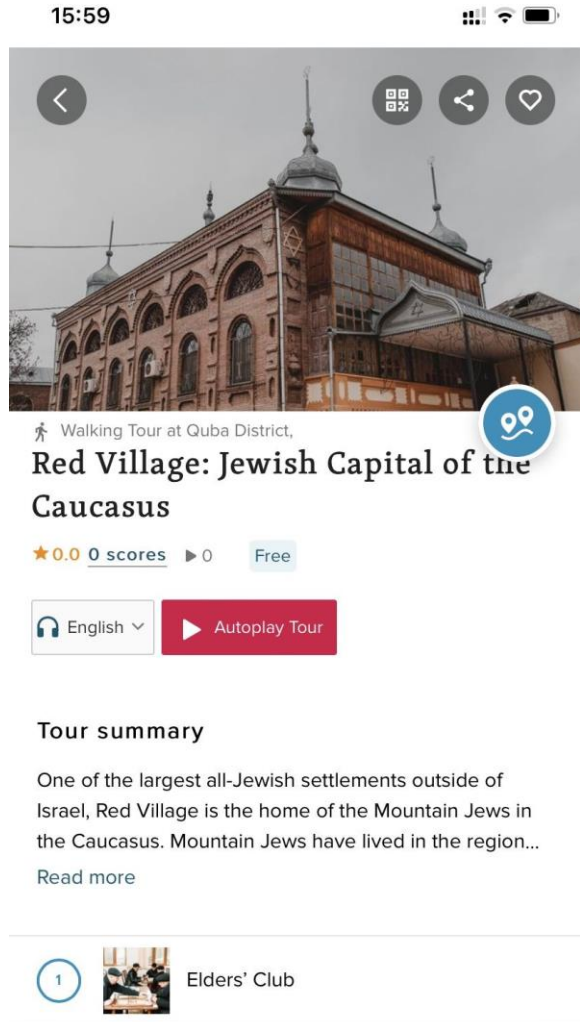

Clio Muse
TOURS

izi. TRAVEL

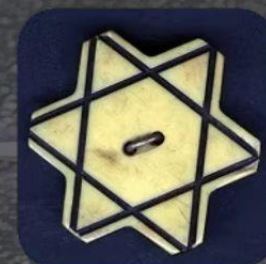

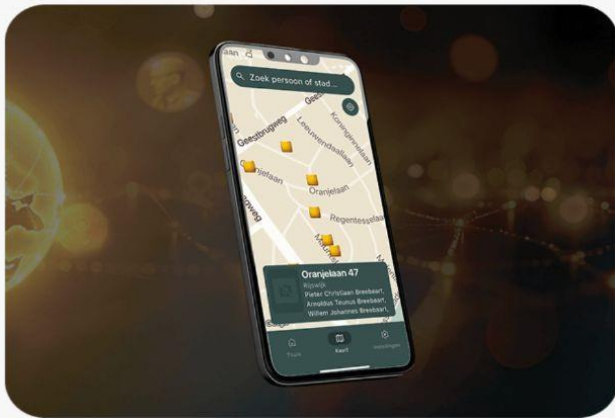

Stolperstories: Remembering through Storytelling

A pan-European project telling the life stories of
individuals commemorated by Stolpersteine.

Mobile App

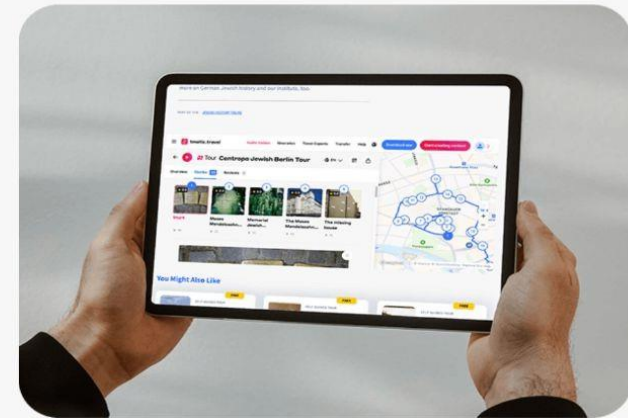
Stolper-stories is partnering with various apps for Stolpersteine and for self-guided tours to publish and share stories.

Project Services

- **Datasets** >
- **Persons** >
- **Translations**
- **Locations**
- **Rights**

Content Management

Each Stolperstein features a simple, intuitive digital space. Automated workflows will populate these digital 'pods' with data from diverse archives related to the Holocaust.

Tour Editing Studio

A powerful suite to craft new stories and tours. Easily translate your tours and stories into various languages with a single click.

Thank you! Talk to us

**Jewish
Heritage
Network**

Pauze

Dank voor uw aandacht